

Sygn. akt IV Ca 191/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 maja 2013 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący SSO Jolanta Deniziuk

Sędziowie SO: Elżbieta Jaroszewicz (spr.), Mariola Watemborska

Protokolant: st. sekr. sąd. Dorota Zakrzewska-Dykty

po rozpoznaniu w dniu 17 maja 2013 r. w Słupsku

na rozprawie

sprawy z powództwa Stacji Paliw (...) Sp. z o.o.
w S.

przeciwko I. J. M.

o ustalenie rozdzielności majątkowej małżeńskiej

na skutek apelacji pozwanych od wyroku Sądu Rejonowego
w Chojnicach z dnia 15 lutego 2013r., sygn. akt III RC 457/12

1. oddała apelację;
2. zasądza solidarnie od pozwanych I. M. (1) i J. M. na rzecz powoda Stacji Paliw (...) Sp. z o.o. w S. 180(sto osiemdziesiąt) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt IV Ca 191/13

UZASADNIENIE

Powód - Stacja Paliw (...) sp. z o.o. w S. wniósł o ustanowienie rozdzielności majątkowej małżeńskiej pomiędzy I. M. (1), a J. M..

W uzasadnieniu podniósł, iż jest wierzycielem pozwanego J. M.. Posiada tytuł egzekucyjny (wyrok Sądu Rejonowego dla Krakowa Śródmieście z dnia 10 grudnia 2009 roku wydany w sprawie w sprawie V CG 550/09, w którym zasądzono od pozwanego na rzecz powódki 149.141,93 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 23 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty). Już po uzyskaniu przez powódkę tytułu przeciwko pozwanemu, pozwani zbyli przysługujący im udział do 1/2 we współwłasności nieruchomości położonej w C. przy ul. (...) zapisanej w księdze wieczystej (...). Powódka wystąpiła przeciwko nabywcom ze skargą pauliańską i wyrokiem z 24 lipca 2012 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku uznał za bezskuteczną w stosunku do powódki umowę sprzedaży udziału, który przypada J. M. w wyniku ustania wspólności majątkowej małżonków M. w prawie własności w/w nieruchomości, w związku z wierzytelnością powódki wobec J. M. wynikającą z wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa Śródmieścia w Krakowie z dn. 10 grudnia 2009 r. zapadłego w sprawie V CG 550/09/S w kwocie 149.141,93 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 23 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty. Celem ustalenia wysokości udziału pozwanego w majątku wspólnym pozwanych koniecznym jest w pierwszej

kolejności ustanowienie między nimi rozdzielnosci majątkowej, a następnie ustalenie, w odrębnym postępowaniu, wielkości udziału przypadającego dla J. M..

W odpowiedzi na pozew pozwani wnieśli o oddalenie powództwa. Podnieśli, że wierzyciel nie uprawdopodobnił, że na skutek dokonania podziału majątku wspólnego pozwanych małżonków uzyska zaspokojenie swojej wierzytelności.

Z ustaleń Sądu Rejonowego w Chojnicach wynika, iż powód - Stacja Paliw (...) sp. z o.o. w S. ma przeciwko pozwanemu J. M. tytuł wykonawczy w postaci wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa Śródmieścia w Krakowie z dnia 10 grudnia 2009 r. zapadłego w sprawie V CG 550/09/S w kwocie 149.141,93 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 23 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z dnia 4 lutego 2010 r. Powódka nie posiada klauzuli wykonalności przeciwko I. M. (1). Pozwani – od zawarcia w dniu 1 października 1972 r. przed Kierownikiem USC w B. małżeństwa – pozostający w ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej, nie posiadają żadnego majątku mogącego dać podstawę efektywnej egzekucji. Osiągane dochody w postaci emerytury I. M. (1) i renty J. M. są zajęte w toku innych postępowań egzekucyjnych.

Wyrokiem z dnia 24 lipca 2012 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku w sprawie V ACa 576/12 uznał za bezskuteczną w stosunku do powoda Stacji Paliw (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością S.umowę sprzedaży udziału, który przypada J. M. w wyniku ustania ustroju majątku wspólnego małżonków I. M. (1) i J. M., w prawie własności nieruchomości zabudowanej – położonej przy ulicy (...) w C., oznaczonej w ewidencji gruntów Starosty (...) numerem (...) o pow. (...), dla której Sąd Rejonowy w Chojnicach prowadzi księgę wieczystą numer (...) – zawartą w dniu 1 października 2009 r. przed notariuszem J. F.(rep. Anr (...)), w związku z wierzytelnością powoda wobec dłużnika J. M., wynikającą z wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa Śródmieścia w Krakowie z dnia 10 grudnia 2009 r. sygn. akt V GC 550/09/S w kwocie 149.141,93 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 23 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny powołując się na treść art. 52 § 1a krioP Sąd Rejonowy w Chojnicach wyrokiem z dnia 15 lutego 2013 roku zniósł ustawową wspólność majątkową I. M. (1) i J. M. wynikającą z zawarcia przez nich 1 października 1972 roku małżeństwa i ustanowił z dniem 31 grudnia 2012 roku rozdzielnosc majątkową między małżonkami.

W uzasadnieniu wydanego orzeczenia Sąd Rejonowy stwierdził, iż ustanowienia przez sąd rozdzielnosci majątkowej może żądać także wierzyciel jednego z małżonków, jeżeli uprawdopodobni, że zaspokojenie wierzytelności stwierdzonej tytułem wykonawczym wymaga dokonania podziału majątku wspólnego małżonków”.

Tego rodzaju sytuacja, objęta hipotezą przytoczonego wyżej przepisu, zachodzi w przedmiotowej sprawie. Wierzyciel J. M. ma bowiem do niego wierzytelność stwierdzoną tytułem wykonawczym w postaci prawomocnego wyroku zaopatrzonego w klauzulę wykonalności, nie ma podstaw, by uzyskał klauzulę wykonalności także przeciwko jego żonie. Pozwany nie ma żadnego majątku nadającego się do egzekucji, dającej realną możliwość zaspokojenia powoda.

Powód uzyskał korzystny dla siebie wyrok prawomocnie stwierdzający bezskuteczność względem niego umowy sprzedaży udziału, który przypada J. M. w wyniku ustania ustroju majątku wspólnego małżonków I. M. (1) i J. M., w prawie własności zabudowanej nieruchomości położonej przy ulicy (...) w C., dla której Sąd Rejonowy w Chojnicach prowadzi księgę wieczystą numer (...), co otwiera, w toku dalszych czynności, pole do skutecznej egzekucji. Sąd Rejonowy stwierdził dalej, iż przyjmując, że rozumowanie Sądu Najwyższego wyłożone w uchwale z 12 maja 2011 r. (III CZP 19/11, OSNC z 2011 r., z. 12, poz. 132), które w dużej mierze powielił Sąd Apelacyjny w Gdańsku w uzasadnieniu wyroku zapadłego w sprawie V ACa 576/12, jest prawidłowe i oparte na logicznych przesłankach, a przy tym prowadzące do rozsądnych wniosków i skutków oraz, że instytucja względnej bezskuteczności czynności prawnej nie jest sztuczną teoretyczną konstrukcją, w praktyce martwą, a przeciwnie – ma ona ściśle praktyczny wymiar, podzielić należy pogląd, że zniesienie wspólności ustawowej małżonków M. otworzy powodowi możliwość ustalenia, w odrębnym postępowaniu, udziału pozwanego J. M. w przedmiotowej nieruchomości, a tym samym da mu w dalszej perspektywie możliwość skutecznego przeprowadzenia zeń egzekucji.

Tym samym spełnione są wszystkie przesłanki przewidziane w art. 52 § 1a k.r.p. co skutkuje uwzględnieniem żądania powoda.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł w oparciu o art. 98 § 1 k.p.c., wynagrodzenie pełnomocnika powoda ustalając w oparciu o § 7 ust. 1 pkt 9 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 z późn. zm.).

Apelację od powyższego orzeczenia wywiedli pozwani, którzy zaskarżając je w całości zarzucili mu:

- naruszenie art. 52 § 1a k.r.p. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na ustanowieniu rozdzielnosci majątkowej małżeńskiej pomiędzy małżonkami M. w sytuacji braku uprawdopodobnienia przez powoda, że zaspokojenie wierzytelności powoda wymaga dokonania podziału majątku wspólnego małżonków – jako koniecznej przesłanki dla uwzględnienia powództwa o ustanowienie rozdzielnosci majątkowej na żądanie wierzyciela.

W związku z powyższym apelujący wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów procesu według norm przepisanych bądź zgodnie ze złożonym spisem kosztów.

Powód w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie podnosząc, iż pozwani nie wykazali niewłaściwego zastosowania przez Sąd I instancji art. 52 § 1a k.r.p., a możliwość zaspokojenia wierzytelności powódki po ustaleniu wysokości udziału pozwanego w majątku wspólnym powstałym na skutek małżeństwa z pozwaną wynika wprost z załączonego do pozwu wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Wbrew odmiennemu stanowisku apelujących pozwanych, Sąd Rejonowy dokonał prawidłowej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz jego właściwej subsumcji prawnej. Ustalenia te i rozważania Sąd II instancji przyjmuje za własne.

Dodany art. 52 § 1a k.r.p. obowiązujący od 20 stycznia 2008 r. przyznaje wierzycielowi legitymację procesową do wystąpienia z żądaniem ustanowienia rozdzielnosci majątkowej i dotyczy sytuacji, w której uprawnienie do żądania ustanowienia rozdzielnosci majątkowej ma wierzyciel jednego z małżonków. Skorzystanie więc z tego uprawnienia wymaga istnienia po stronie powoda przymiotu wierzyciela. Do wykazania tego przymiotu jest wystarczający ważny tytuł wykonawczy wystawiony na rzecz powoda przeciwko jednemu z małżonków. Wierzyciel powinien wykazać istnienie stwierdzonej tytułem wykonawczym wierzytelności w stosunku do jednego z małżonków i uprawdopodobnić, że zaspokojenie tej wierzytelności wymaga podziału majątku wspólnego. Wierzyciel nie musi wykazywać ani ważnych powodów, ani bezskuteczności egzekucji. Wystarczy wykazanie, że nie może otrzymać klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika z ograniczeniem jego odpowiedzialności do majątku objętego wspólnością majątkową (art. 787 k.p.c.). Nie jest też konieczne uprzednie skierowanie egzekucji do majątku osobistego dłużnika oraz do składników jego majątku wymienionych w art. 41 § 2 i wykazywanie jej bezskuteczności. Ustanowienie przez sąd rozdzielnosci oznacza ustanie ustawowej wspólności majątkowej i przynależenie do majątku każdego z małżonków udziału w dotychczasowym majątku wspólnym.

Ustanowienie rozdzielnosci majątkowej przez sąd nie wyłącza zawarcia przez małżonków umowy majątkowej - art. 52 § 3 zd. 2 kro, według którego jeżeli rozdzielnosc majątkowa została ustanowiona na żądanie wierzyciela, małżonkowie mogą zawrzeć umowę majątkową małżeńską po dokonaniu podziału majątku wspólnego lub po uzyskaniu przez wierzyciela zabezpieczenia albo zaspokojenia wierzytelności lub po upływie trzech lat od ustanowienia rozdzielnosci.

Powód udowodnił, przedkładając wyrok Sądu Rejonowego dla Krakowa Śródmieścia z dnia 10 grudnia 2009 roku zaopatrzony klauzulą wykonalności, że przysługuje mu wierzytelność wobec pozwanego J. M.. Uprawdopodobnił nadto, że zaspokojenie tej wierzytelności nie jest możliwe ani z majątku osobistego pozwanej, gdyż takiego pozwanego nie posiada, ani z majątku wspólnego pozwanych.

Pamiętać przy tym należy, iż ustawodawca wyłącza zastosowanie szczególnych przepisów o postępowaniu dowodowym, jeżeli ustawa przewiduje uprawdopodobnienie zamiast dowodu (art. 243 k.p.c.). Podkreśla się, iż uprawdopodobnienie nie stwarza stanu pewności co do istnienia stanu faktycznego, ale stwarza stan uwiarygodnienia zaistnienia danego stanu faktycznego. Podlega jednak ocenie sądu zgodnie z zasadą swobodnej oceny środków dowodowych. W doktrynie wskazuje się, iż najczęściej do uprawdopodobnienia danych okoliczności faktycznych wystarcza pisemne oświadczenie osoby trzeciej, pojawił się nawet pogląd, iż do uprawdopodobnienia okoliczności, o których mowa w art. 52 § 1a k.r.o. wystarczy pisemne oświadczenie wierzyciela, iż dla zaspokojenia wierzytelności wymagany jest podział majątku wspólnego małżonków, jeżeli w oświadczeniu wierzyciel wskaże na okoliczności, dotyczące np. charakteru wierzytelności, uzasadniające przypuszczenie, iż bardziej korzystne dla wierzyciela będzie zaspokojenie się z części majątku wspólnego, która przypadnie małżonkowi dłużnikowi po podziale, niż prowadzenie egzekucji z niektórych składników majątku wspólnego (por. G. Jędrejek Powództwo o ustanowienie przymusowego ustroju majątkowego[w:] Intercyzy. Pojęcie. Treść. Dochodzenieroszczeń Rozdział V. Dochodzenie przez osoby trzecie roszczeń wynikających z umów majątkowych małżonków).

Nadto nie ulega wątpliwości, że dla uprawdopodobnienia okoliczności wskazanych w art. 52 § 1a k.r.o. nie jest potrzebne wykazanie bezskuteczności egzekucji, choć powód wykazał, że pozwany spłaca zobowiązanie w ratach w niewielkich kwotach.

Nie jest zasadnym twierdzenie apelujących, jakoby na przeszkodzie uwzględnieniu powództwa stał fakt nie posiadania przez pozwanych majątku wspólnego wobec zbycia przysługującego im udziału w nieruchomości położonej w C.przy ulicy (...). Przeciwno temu przemawia wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 24 lipca 2012 roku wydany w sprawie V Ca 576/12, powołujący się na stanowisko wyrażone w uchwale SN z dnia 12 maja 2011 roku III CZP 19/11, w którym Sąd Apelacyjny uznał za bezskuteczną w stosunku do powoda Stacji PaliwS.umowę sprzedaży udziału, który przypada J. M.w wyniku ustania ustroju majątku wspólnego małżonków I. M. (2)i J. M., w prawie własności nieruchomości zabudowanej położonej przy ulicy (...)w C.. W sytuacji, gdy wierzyciel legitymuje się tytułem wykonawczym przeciwko małżonkowi - dłużnikowi i wyrokiem uwzględniającym skargę pauliańską uznać należy, iż mógł wytoczyć powództwo oparte o dyspozycję art. 52 § 1a k.r.o., a uwzględnienie tego żądania przez Sąd I instancji było uzasadnione. Jego uwzględnienie otwiera drogę do dokonania podziału majątku między małżonkami, ustalenia udziałów w tym majątku, które co do zasady w myśl art. 43 § 1 k.r.o. małżonkowie mają równe, ale w szczególnych sytuacjach może dojść do ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym.

Mając na względzie powyższe okoliczności Sąd Okręgowy na mocy art. 385 kpc apelację pozwanych oddalił.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i § 2, 108 § 1 kpc oraz wobec zastępowania powoda przez radcę prawnego na podstawie § 6 pkt.9 i § 12 ust.1 pkt.1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu – Dz. U. Nr. 163, poz. 1349).